

แนวทางในการสร้างความเป็นสถาบันของพรรคการเมืองไทย
โดยพระราชบัญญัติพรรคการเมือง

ว่าที่ ร.ต.อ.ชยนิษฐ สุกนธ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาการปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2538

ISBN 974-632-647-3

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

POLITICAL PARTY ACTS AS A MEANS TO INSTITUTIONALIZE
THAI POLITICAL PARTIES

POL. CAPTAIN CHAYINTHORN SUKONTHORN

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS

FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS

DEPARTMENT OF GOVERNMENT

GRADUATE SCHOOL

CHULALONGKORN UNIVERSITY

1995

ISBN 974-632-647-3

หัวข้อวิทยานิพนธ์ แนวทางในการสร้างความเป็นสถาบันของพรรคการเมืองไทย-
 โดยพระราชบัญญัติพรรคการเมือง
 โดย ว่าที่ ร.ต.อ.ชยนิธร สุกนธร
 ภาควิชา การปกครอง
 อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ ดร.กระมล ทองธรรมชาติ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
 ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

สันติ ฤกษ์สุวรรณ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. สันติ ฤกษ์สุวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประยงค์ หงษ์ทองคำ

.....ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ประยงค์ หงษ์ทองคำ)

กระมล ทองธรรมชาติ

.....อาจารย์ที่ปรึกษา

(ศาสตราจารย์ ดร.กระมล ทองธรรมชาติ)

สมบูรณ์ สุขสำราญ

.....กรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร. สมบูรณ์ สุขสำราญ)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

ชื่อนิพนธ์ : แนวทางในการสร้างความเป็นสถาบันของพรรคการเมืองไทย โดยพระราชบัญญัติพรรคการเมือง (POLITICAL PARTY ACTS AS A MEANS TO INSTITUTIONALIZE THAI POLITICAL PARTIES) อ. ที่ปรึกษา : ศ.ดร. กระมล ทองธรรมชาติ,
239 หน้า. ISBN 974-943-647-3

การศึกษาวินิจฉัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาสาระในบทบัญญัติของพระราชบัญญัติพรรคการเมืองแต่ละฉบับ ตั้งแต่ฉบับแรก (พ.ศ. 2498) จนถึงฉบับปัจจุบัน (พ.ศ. 2524) รวม 4 ฉบับว่ามีแนวทางในการสร้างความเป็นสถาบันให้กับพรรคการเมืองไทยให้สูงขึ้นได้หรือไม่เพียงใด ตลอดจนศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้พระราชบัญญัติพรรคการเมืองฉบับต่างๆดังกล่าว นอกจากนี้ยังได้ศึกษาถึงบทบาทและพฤติกรรมของนักการเมืองที่แสดงออกมานั้น สอดคล้องกับแนวทางในการสร้างความเป็นสถาบันของพรรคการเมืองไทย โดยพระราชบัญญัติพรรคการเมือง ที่ต้องการจะพัฒนาพรรคการเมืองไทยให้มีความเป็นสถาบันที่สูงขึ้นหรือไม่อย่างไร

ผลการวิจัยพบว่า ตั้งแต่เริ่มมีพรรคการเมืองขึ้นมาในประเทศไทย จนถึงปัจจุบัน พรรคการเมืองไทยเป็นพรรคการเมืองที่เกิดขึ้นได้เองโดยธรรมชาติในช่วงระยะเวลาอันสั้น เพียงช่วง พ.ศ. 2498-2493 เท่านั้น ในระยะต่อมาจนถึงปัจจุบันการจัดตั้งพรรคการเมืองต้องอาศัยบทบัญญัติแห่งกฎหมายรองรับโดยตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระราชบัญญัติพรรคการเมือง จึงมีความพยายามที่จะวางแนวทางในการสร้างความเป็นสถาบันให้กับพรรคการเมืองไทย โดยใช้พระราชบัญญัติพรรคการเมืองดังกล่าวตลอดมา แต่ก็ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าใดนัก ทั้งนี้เนื่องจากบทบาทและพฤติกรรมของนักการเมือง ที่ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกฎหมายเป็นสาเหตุที่สำคัญ

ภาควิชา การปกครอง
สาขาวิชา การปกครอง
ปีการศึกษา 2538

ลายมือชื่อนิสิต ว่าที่ ร.ต.อ. *[Signature]*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *[Signature]*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม -

##C532019: MAJOR GOVERNMENT

KEY WORD: : POLITICIAN / ACT/ PARTY/ INSTITUTIONALIZE/ MEANS

CHAYINTHORN SUKONTHORN : POLITICAL PARTY ACTS AS A MEANS TO INSTITUTIONALIZE THAI POLITICAL PARTIES. THESIS ADVISOR : PROF. KRAMOL TONGDHAMACHART, Ph.D. 239 pp.

ISBN 974-632-647-3

This thesis is aimed at analysing each of the political party acts from the first act(1955) to the present one(1981). It seeks to explain whether each of the acts helps to institutionalize Thai political parties and also attempts to study the problem of enforcing each act. The thesis, in addition, studies the politician's role and behavior in contributing to the development of the political party acts as the means to institutionalize Thai political parties.

The study shows that since the emergence of Thai political parties, they are naturally created only in short period between 1945 and 1954. Since 1955 Thai political parties have been legally created especially by the political party acts.

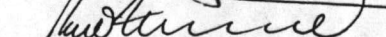
The political party acts are, therefore, used as a means to institutionalize Thai political parties. They are, however, not successful mainly due to the politician's roles, and behavior which do not conform to the aims of the laws.

ภาควิชา..... การปกครอง.....

สาขาวิชา..... การปกครอง.....

ปีการศึกษา..... 2538.....

ลายมือชื่อนิสิต ว่าที่ ร.ต.อ.

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม..... -

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ ด้วยความกรุณาของ ศาสตราจารย์ ดร.กระมล ทองธรรมชาติ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาสละเวลาให้คำปรึกษา ตรวจสอบและแก้ไขวิทยานิพนธ์จนเสร็จสมบูรณ์ รวมทั้งรองศาสตราจารย์ ประหยัด หงษ์ทองคำ และศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ สุขสำราญ ที่ช่วยกรุณาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้ให้ความกรุณา ในการให้ข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์แก่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ รวมทั้งรองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา หงษ์ไกรเลิศที่ได้กรุณาสละเวลาให้ข้อคิดและคำแนะนำเป็นอย่างดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณ ท่านสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกท่านที่ได้กรุณาสละเวลาให้คำสัมภาษณ์อันเป็นประโยชน์ในทางวิชาการ ดังปรากฏรายชื่อทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และขอขอบคุณ คุณดวงรัฐ เสาศิตตพงษ์ภูริ คุณศิริพร ศรีนวล เจ้าหน้าที่ห้องสมุดรัฐสภา พีโชติ เข็มโชติ เจ้าหน้าที่สำนักงานนายทะเบียนพรรคการเมืองที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่า ช่วยบริการด้านข้อมูลเป็นอย่างดี รวมทั้งพี่ รัตนาภรณ์ เข็ญภูมิ ที่ได้กรุณาติดตามผลการศึกษา ในส่วนของงานทะเบียน จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เกิดความสำเร็จขึ้นได้ สมความมุ่งหมาย

ขอขอบคุณ คุณชนินทร์ ต่วนชะเอม และคุณอุมาพร ศรีรักษา เพื่อนๆ และน้องๆ ที่คอยให้กำลังใจ ให้ความช่วยเหลือโดยตลอด จนสามารถทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เกิดความสำเร็จตามที่หวังไว้

ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บิดาและมารดา ที่ได้ให้โอกาสและคอยสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้วิจัยได้รับการศึกษาที่ดีมาโดยตลอด รวมทั้งให้การอบรมเลี้ยงดูและคอยห่วงใยเสมอมา ทำให้สามารถฝ่าฟันอุปสรรคนานัปการ จนกระทั่งเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลง

ว่าที่ ร.ต.อ.ชยนิธร สุคนธร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
สภาพปัญหา.....	1
ความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	4
สมมติฐานในการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
นิยามศัพท์.....	8
การนำเสนอรายงานการวิจัย.....	10
บทที่ 2 ทฤษฎีและแนวความคิดที่เกี่ยวข้อง.....	11
ความหมายและลักษณะของพรรคการเมือง.....	17
ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับกำเนิดพรรคการเมือง.....	27
บทที่ 3 วิวัฒนาการพรรคการเมืองและการกำเนิดพรรคการเมือง.....	37
กำเนิดพรรคการเมืองในต่างประเทศ.....	37
วิวัฒนาการและการกำเนิดของพรรคการเมืองไทย.....	44
ปัญหาความต้องการของพรรคการเมืองไทย.....	56
วัตถุประสงค์ในการใช้พระราชบัญญัติพรรคการเมือง.....	64
บทที่ 4 แนวทางในการสร้างความเป็นสถาบันของพรรคการเมืองไทย.....	65
พระราชบัญญัติพรรคการเมืองกับการสร้างความเป็นสถาบัน.....	81

พระราชบัญญัติพรคการเมืองฉบับ พ.ศ. 2498 และการวิเคราะห์.....	83
พระราชบัญญัติพรคการเมืองฉบับ พ.ศ. 2511 และการวิเคราะห์.....	97
พระราชบัญญัติพรคการเมืองฉบับ พ.ศ. 2517 และการวิเคราะห์.....	115
พระราชบัญญัติพรคการเมืองฉบับ พ.ศ. 2524 และการวิเคราะห์.....	144
บทที่ 5 วิเคราะห์สัมมติฐาน.....	179
การพิสูจน์สัมมติฐานที่ 1.....	179
การพิสูจน์สัมมติฐานที่ 2.....	188
บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	197
บรรณานุกรม.....	217
ภาคผนวก	
พระราชบัญญัติพรคการเมือง พ.ศ. 2524.....	222
ประวัติผู้เขียน.....	239

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1	จำนวน สส. ของพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อ วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2500.....	86
ตารางที่ 2	จำนวน สส. ของพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อ วันที่ 12 ธันวาคม 2500.....	
ตารางที่ 3	จำนวน สส. ของพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อ วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2512.....	102
ตารางที่ 4	เปรียบเทียบสาขาของพรรคการเมืองต่างๆ.....	153
ตารางที่ 5	แสดงจำนวนผู้สมัครของพรรคต่างๆที่ได้เป็น สส. พ.ศ. 2531.....	163